

SCIENCE
JOURNAL

MODERN SCIENTIFIC RESEARCHES

'2020

Issue №14
Part 3

International periodic scientific journal

ONLINE

www.modscires.pro

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
(ICV: 86.17)

MODERN Scientific Researches

Issue №14
Part 3
December 2020

With the support of:

D.A.Tsenov Academy of Economics - Svishtov (Bulgaria)
Institute of Sea Economy and Entrepreneurship
Moscow State University of Railway Engineering (MIIT)
Ukrainian National Academy of Railway Transport
State Research and Development Institute of the Merchant Marine of Ukraine (UkrNIIMF)
Lugansk State Medical University
Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education
Alecu Russo State University of Bălți
GUUPO "Belarusian-Russian University"
Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences
Odessa Research Institute of Communications

Published by:
Yolnat PE, Minsk, Belarus

UDC 08
LBC 94

Editor: Shibaev Alexander Grigoryevich, *Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician*
Scientific Secretary: Kuprienko Sergey, *candidate of technical sciences*

Editorial board: More than 190 doctors of science. Full list on pages 3-4

The International Scientific Periodical Journal "*Modern Scientific Researches*" has been published since 2017 and has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars.

Periodicity of publication: Quarterly

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

UDC 08
LBC 94
DOI: 10.30889/2523-4692.2020-14-03

Published by:
Yolnat PE,
Minsk, Belarus
e-mail: editor@modscires.pro

The publisher is not responsible for the validity of the information or for any outcomes resulting from reliance thereon.

Copyright
© Authors, 2020

УДК 376.1-056.264

**THE ADJUSTMENT OF ARTICULATION FOR STUDENTS MAJORING IN SPECIAL EDUCATION (SPEECH THERAPY. SPECIAL PSYCHOLOGY)
КОРЕКЦІЯ ЗВУКОВИМОВИ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНА
ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ)**

Zelinska-Liubchenko K. / Зелінська-Любченко К.*s.p.s., senior lecturer / к.п.н., ст. викладач*

ORCID: 0000-0002-9986-4989

Stakhova L. / Стахова Л.*s.p.s., senior lecturer / к.п.н., ст. викладач*

ORCID: 0000-0002-0540-0674

Kravchenko A. / Кравченко А.*s.p.s., prof. / к.п.н., проф.*

ORCID: 0000-0002-9523-7435

Moroz L. / Мороз Л.*s.p.s., as.prof. / к.п.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-6087-1252

*Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko,**Sumy, Romenska, 87, 40002**Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,**Суми, вул. Роменська, 87, 40002*

Анотація. У статті актуалізовано проблему нормативності звуковимови майбутніх фахівців-логопедів у контексті їх професійної мовленнєвої компетентності. Наголошено, що порушення звуковимови у майбутнього вчителя-логопеда є неприпустимою професійною невідповідністю. Виявлено, що майже третина студентів-першокурсників мають певні порушення звуковимови і це можна розцінювати як переешкоду до подальшої професійної діяльності на посаді вчителя-логопеда.

Авторами здійснено опис особливостей реалізації, організаційних, етапних, змістовних та методичних компонентів корекційно-логопедичної роботи з дорослими людьми (студентами), а також представлено результати експериментальної системи корекційно-логопедичної роботи щодо корекції звуковимови у студентів спеціальності Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія) в умовах закладу вищої освіти.

Результативність покращення звуковимови автори пояснюють специфікою «перенавчання» дорослої людини та відношенням до корекційно-логопедичної роботи самих студентів.

Ключові слова: експериментальна система, заклад вищої освіти, корекційно-логопедична робота, студенти-логопеди, звуковимова, фонетична сторона мовлення.

Вступ.

Системі вищої освіти в сучасних умовах необхідно надати нової якості та громадського статусу, що передбачає розуміння її як особливої сфери, першочерговим завданням якої є випереджальна підготовка висококваліфікованих фахівців, в тому числі й фахівців у галузі спеціальної освіти.

У сучасний період розвитку держави необхідний професіонал-дефектолог, діяльність якого виходить далеко за рамки звичайної педагогічної діяльності. Висококваліфікований педагог повинен володіти великим спектром знань, умінь, навичок і повинен мати високорозвинені компетенції, необхідні в його

професійній діяльності. Однією з них є мовленнєва компетентність, яка, передусім, полягає у володінні грамотним, правильним мовленням зі зразковою звуковимовою. Порушення звуковимови у студента-логопеда є неприпустимою професійною невідповідністю і унеможливує подальшу трудову діяльність за фахом. Отже, на сьогодні існує потреба визначення та розвитку правильності мовлення майбутніх фахівців-логопедів.

Над визначенням поняття професійності, професіоналізму працювали багато дослідників. Так, професіонал, на думку С. Ожегова, це людина, яка займається певною справою як фахівець, тобто володіє професією. У своєму словнику автор дає таке визначення: «професіоналізм – добре володіння своєю професією» [4, с. 1018]. Під поняттям «професіоналізм» С. Дружилов має на увазі, «особливу властивість людей систематично, ефективно і надійно виконувати складну діяльність в самих різних умовах» [1, с. 165].

У свою чергу проблемами готовності до професійної діяльності майбутніх педагогів, у тому числі й логопедів займалися В. Акименко, Л. Белякова, Н. Безсмертна, Л. Волкова, О. Жукатинська, Т. Корнійченко, Л. Лісуренко, М. Орешкіна, О. Орлова, Р. Султанова, Т. Філічева, Н. Чевелева, Г. Чиркіна та інші. Проте й на сьогодні майже немає наукових теоретично обґрунтованих публікацій з проблеми корекції звуковимови у майбутніх логопедів.

Основний текст.

Враховуючи досвід викладачів кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету у роботі з підготовки майбутніх фахівців-логопедів за умови вступу на навчання за результатами зовнішнього незалежного оцінювання знань, було виявлено, що у 32% студентів-першокурсників 2019 року вступу наявні певні проблеми експресивного мовлення: у 6-и студентів (24%) були наявні різні (не складні) порушення звуковимови, 2-є студентів (8%) потребували занять із риторики. Виходячи з цього можна констатувати, що не всі студенти-першокурсники є професійно придатними до подальшої роботи на посаді вчителя-логопеда. А отже ця проблема є надзвичайно важливою та нагальною у розв'язанні. Саме тому на базі Науково-практичного центру кафедри логопедії СумДПУ імені А. С. Макаренка нами було розроблено та впроваджено систему роботи щодо корекції звуковимови студентів спеціальності Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія).

Усіх студентів із порушеннями звуковимови було розподілено на групи (за спорідненістю порушень), за кожною групою закріплювався наставник (студент-магістрант) та провідний фахівець кафедри.

У формульованому експерименті брали участь 6 студентів I курсу спеціальності Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія). Також двом студентам було запропоновано покращувати своє мовлення шляхом використання риторичних прийомів. Вони не ввійшли до складу основної групи.

У ході корекційно-логопедичної роботи застосовувалась методика, що базувалася на структурі послідовності етапів формування фонетичної сторони мовлення (М. Фомічової та М. Хватцева) та складалася з чотирьох послідовних етапів: підготовчого, постановки звуку, автоматизації звуку і, у випадках заміни

одного звуку іншим чи змішування їх, – етап диференціації [5; 6].

Підготовчий етап передбачав систему вправ, спрямованих на розвиток рухливості артикуляційного апарату. Ці вправи можна розділити на 2 групи.

1-а група – масаж артикуляційного апарату, метою якого є вироблення рухливості губ, язика, здатності перемикатися з одного артикуляційного укладу на інший.

2-а група – вправи, виконання яких допомагає створити необхідну артикуляційну базу для появи звуків, відсутніх у мовленні.

Постановка звуку являє собою процес формування артикуляції, навчання вимові звуку в ізольованому звучанні. На етапі постановки звуку формується звичка правильної вимови ізольованого звуку, закріплюється слуховий, кінестетичний образ звуку, використовується зорове сприйняття артикуляції [7, с. 24].

З фізіологічної точки зору цей етап автоматизації звуку є закріпленням умовно-рефлекторних мовленнєворухових зв'язків із використанням різного мовного матеріалу. Поставлений звук спочатку дуже «крихкий», умовно-рефлекторний зв'язок може швидко руйнуватися без підкріплення. Автоматизувати звук – це означає, ввести його в склади, слова, речення, зв'язне мовлення. У осіб дорослого віку з порушеннями звуковимови має місце формування хибного динамічного стереотипу – дуже стійкої для корекції неправильної вимови слів, речень тощо [2, с. 17].

Робота з диференціації звуків здійснювалася в наступних напрямках: розвиток слухової диференціації, закріплення вимовної диференціації, формування фонематичного аналізу і синтезу [3, с. 68].

Звісно, робота зі студентами мала свої особливості. Так, з ними проводилося одне заняття на тиждень (проводив досвідчений фахівець кафедри за участю студента-магістранта), а решту часу студенти мали займатися самостійно та отримувати консультації від закріпленого за ними студента-магістранта. Кілька перших занять були спрямовані на більш глибоку діагностику та безпосередню постановку звуків. Студентам пояснювалися всі етапи логопедичної роботи, які їм доведеться пройти. Наступні заняття проводилися більше в консультативній формі та мали на меті перевірку досягнутих результатів і постановку нових завдань.

Необхідно відзначити таку особливість, приймаючи участь у таких заняттях студенти одночасно виступали і в ролі фахівця-логопеда, і в ролі його вихованця. Таким чином студенти мали можливість відчувати усі моменти корекційно-логопедичної роботи на собі, зрозуміти наскільки наполегливою має бути робота з постановки, автоматизації та диференціації звуків. На нашу думку цей досвід може бути дуже корисним для подальшого професійного становлення випускників-логопедів.

У роботі зі студентами використовувався як дитячий дидактичний матеріал, так і більш дорослі форми наочності. Таким чином, студент знайомився з методами корекції порушень мовлення у дітей та не відчував певної образи через те, що йому (дорослій людині) доводилося вчити, наприклад, дитячі віршики.

Дуже часто студенти засмучуються дізнаючись, що мають певні порушення мовлення. У нашій практиці бували випадки, коли студенти навіть не підозрювали про неправильну звуковимову, особливо якщо порушення виявлялись мінімальними (на межі норми і патології). Фахівці центру намагалися зробити корекційно-логопедичний процес якомога комфортнішим та безболісним для студентів, делікатно знаходили підхід та необхідні слова для кожного з них.

Заняття з розвитку звукової культури мовлення в досліджуваній групі були спрямовані на:

- постановку і початкове закріплення звуків, з якими спостерігалися проблеми за результатами первинної бесіди;
- роботу над рухливістю органів апарату артикуляції;
- автоматизацію поставлених звуків (у складах, словах, словосполученнях, реченнях, зв'язному мовленні);
- поліпшення диференціації поставлених або збережених звуків у вимові.

Як вже зазначалося вище, у формувальному експерименті брали участь шестеро студентів I курсу спеціальності Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія). У всіх студентів відмічалось порушення звуковимови. Так, у 2-х студентів було наявне порушення звуковимови звука [р], а в трьох студентів – звуків [с], [з], і в одного студента [л].

Після проведення експериментальної роботи нами було проведено контрольний зріз за методикою констатувального експерименту.

За результатами повторного обстеження ми відмітили значні покращення звуковимови у студентів. Так, у студентів не було відмічено порушень звуковимови ході відтворення окремих складів та слів. Також було підтверджено те, що фонематичний слух у студентів не порушений.

Під час виконання всіх завдань логопед уважно слідкував за артикуляцією звуків. Так, повністю виправленими виявилася вимова звука [л] у одного студента, звука [р] у одного студента та звуків [с], [з] у двох студентів.

Слід зазначити, що у одного студента вдалося поставити звук [р] та автоматизувати його в складах, словах, словосполученнях і реченнях, проте у самотійному зв'язному мовленні студент ще відчував значні труднощі нормативної вимови цього звуку.

Також у одного студента відзначалася міжзубна вимова звуків [с], [з] під час зв'язних висловлювань, тоді як ізольована вимова цих звуків була правильною. Також студент правильно вимовляв ці звуки у складах, словах, словосполученнях і реченнях. На нашу думку, подібна ситуація може бути пов'язана і з важкістю «перенавчання» дорослої людини, а також, певною мірою, з недостатньо відповідальним, несумлінним ставленням до корекційно-логопедичної роботи самих студентів.

За отриманими результатами ми можемо зробити наступні висновки: обстежувані нами студенти мають достатній рівень розвитку фонематичного слуху, звуковимова 4 студентів (67%) може вважатися виправленою, а 2 (33%) студентів потребують подальшої корекційно-логопедичної роботи.

Заключення та висновки.

Для реалізації основних завдань реформування вищої школи необхідне підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців-логопедів. Наявність порушень звуковимови у майбутніх вчителів-логопедів є неприпустимим і вимагає їх своєчасного виявлення та корекції ще на перших курсах навчання у вищому закладі освіти.

Можна констатувати, що запропонована нами система роботи зі студентами-логопедами щодо корекції порушень звуковимови дала позитивний результат, проте сумління деяких студентів та їх бажання позбутися свого порушення може відігравати у ході такої роботи вирішальну роль.

Литература:

1. Дружилов С. А. Психология профессионализма: Инженерно-психологический подход: монография. Харьков: Издательский дом «Гуманитарный центр», 2011. 296 с.
2. Кусова М. Л. Звуковая культура речи как языковая основа овладения речевыми умениями в дошкольном детстве // Филологический класс, 2003 - №9. - С.16-21.
3. Максаков А. И., Фомичева М. Ф. Звуковая культура речи. Москва: Просвещение, 2014. 148 с.
4. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / под ред. проф. Л. И. Скворцова. 28-е изд. перераб. Москва: Мир и образование, 2014. 1376 с.
5. Фомичева М. Ф. Воспитание у детей правильного произношения. Москва: Просвещение, 2010. 240 с.
6. Хватцев М. Е. Логопедия. Книга для преподавателей и студентов высших педагогических учебных заведений. В двух книгах. Книга 1 / под ред. Р. И. Лалаевой, С. Н. Шаховской. Москва: гуманитар. изд. центр «ВЛАДОС», 2009, 272 с.
7. Чиркина Г. В., Российская Е. Н. Произношение. Мир звуков: пособие для учителя-логопеда специальных (коррекционных) школ V вида. Москва: АРКТИ, 2003. 96 с.

References

1. Druzhyllov S. A. Psykholohyia professyonalyzma: Ynzhenerno-psykholohycheskyi podkhod: monohrafyia. Kharkov: Yzdatelskyi dom «Humanytarnyi tsentr», 2011. 296 s.
2. Kusova M. L. Zvukovaia kultura rechy kak yazykovaia osnova ovladenyia rechevymy umenyiamy v doshkolnom detstve // Fylolohycheskyi klass, 2003 - № 9. - S.16-21.
3. Maksakov A. Y., Fomycheva M. F. Zvukovaia kultura rechy. Moskva: Prosveshchenye, 2014. 148 s.
4. Ozhehov S. Y. Tolkovyi slovar russkoho yazyka / pod red. prof. L. Y. Skvortsova. 28-e yzd. pererab. Moskva: Myr y obrazovanye, 2014. 1376 s.
5. Fomycheva M. F. Vospytanye u detei pravylnoho proyznosheniya. Moskva: Prosveshchenye, 2010. 240 s.
6. Khvattsev M. E. Lohopedyia. Knyha dlia prepodavatele i studentov vysshykh pedahohycheskykh uchebnykh zavedeni. V dvukh knykh. Knyha 1 / pod red. R. Y. Lalaevoi, S. N. Shakhovskoi. Moskva: humanytar. yzd. tsentr «VLADOS», 2009, 272 s.
7. Chyrkyna H. V., Rossyiskaia E. N. Proyznosheniye. Myr zvukov: posobyie dlia uchytelia-lohopeda spetsyalnykh (korrektsyonnykh) shkol V vyda. Moskva: ARKTY, 2003. 96 s.

Abstract. *The article actualizes the problem of the normative sound production of prospective speech therapists in the context of their professional competence. It is emphasized that the abnormal articulation is an unacceptable professional inconsistency for the future teacher speech-therapist. It was found that almost a third of first-year students have certain articulation deviations, which is considered an obstacle to further professional activity.*

The authors describe the features of implementation, stages, organizational, and methodological components of remedial work with adults (students), as well as the results of such on the students majoring in Special Education (Speech Therapy. Special Psychology) on the base of a higher educational institution.

The authors explain the effectiveness of improving pronunciation with the specifics of "retraining" for adults and the attitude to the correctional speech-therapy of the students themselves.

Keywords: *experimental system, an institution of higher education, correctional and speech therapy work, students-speech therapists, sound pronunciation, phonetic side of speech.*

Стаття відправлена: 7.12.2020 р.

© Зелінська-Любченко К., Стахова Л., Кравченко А., Мороз Л.

Scientific publication

Международный периодический рецензируемый научный журнал
International periodic scientific journal

Modern scientific researches
Современные научные исследования
Issue №14
Part 3
December 2020

Indexed in INDEXCOPERNICUS (high impact-factor)

Development of the original layout - "Yolnat PE"

Signed: 30.12.2020

Yolnat PE
220092, Minsk, ul. Beruta, d.3B, room 72, room 4a
E-mail: orgcom@sworld.education

www.modscires.pro

The publisher is not responsible for the reliability of the information and scientific results presented in the articles

With the support of research project **SWorld**
www.sworld.education

www.modscires.pro

e-mail: editor@modscires.pro